

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Drie soorten kinderopvang vergeleken

Tavecchio, L.

Publication date

2008

Document Version

Final published version

Published in

Kind en Adolescent Review

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tavecchio, L. (2008). Drie soorten kinderopvang vergeleken. *Kind en Adolescent Review*, 15(4), 466-470.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Drie soorten kinderopvang vergeleken

In de VS bezoekt ongeveer een derde van de kinderen van werkende moeders in de voorschoolse leeftijd regelmatig een kinderdagverblijf (KDV). Ouders kiezen vaker voor een KDV als hun kind drie tot vijf jaar oud is; dat geldt voor 56 procent van de kinderen. Van de één- tot tweejarigen gaat 21 procent en van de kinderen onder de één jaar 8 procent naar een KDV (Mulligan, Brimhall, & West, 2005). Voor deze jongere kinderen wordt ook vaak gekozen voor gastouderopvang of opvang door familieleden. In de aanhoudende discussie over (de gevolgen van) kinderopvang staan vooral de ervaringen van kinderen in

het kinderdagverblijf centraal. Informatie over de ervaringen van kinderen in andere typen opvang wordt daar zelden bij betrokken of zelfs geheel buiten beschouwing gelaten.

Dowsett, Huston, Imes en Gennetian (2008) onderzochten hoe kinderdagverblijven, gastouderopvang en opvang door familie van elkaar verschillen, door deze drie typen opvang met elkaar te vergelijken op een aantal structurele en proceskenmerken. Vanwege de grote inkomensverschillen in de VS keken ze ook naar de samenhang van gezinsinkomen met type en kwaliteit van de opvang en de door de kinderen opgedane ervaringen. Zij maakten daartoe gebruik van gegevens, afkomstig uit de befaamde NICHD Study of Early Child Care and Youth Development (SECCYD), die betrekking had op 651 kinderen van twee, 844 kinderen van drie en 1075 kinderen van viereneenhalf jaar oud. In totaal waren van 381 kinderen valide gegevens over alle drie de meettijdstippen beschikbaar. Gegevens over de structurele kenmerken van de opvangomgeving hadden onder meer betrekking op de volwassene-kindratio, groepsgrootte, algemeen opleidingsniveau en formele training voor het werk in de kinderopvang. Bij de proceskenmerken van de opvang ging het onder meer om de sensitiviteit en responsiviteit van de interacties met het kind, positieve en negatieve interacties tussen de kinderen, stimulering van de cognitieve en taalontwikkeling en gezondheids- en hygiënepraktijken. Hiervoor werd onder andere gebruik gemaakt van de *Observational Record of the Caregiving Environment* (ORCE; door NICHD speciaal ontwikkeld voor toepassing in kinderdagverblijven), de *HOME* voor de gastouder- en familieopvang, de *Assessment Profile For Family Day Care* voor de jongere kinderen in de gastouderopvang en de *Classroom Practices Inventory* voor de oudste groep kinderen in het kinderdagverblijf (zie Dowsett e.a., 2008: 75-78).

In hun analyse van de gegevens zochten Dowsett c.s. vooral naar antwoorden op de volgende vragen:

- 1 Hoe verschillen kinderdagverblijven, gastouderopvang en opvang door familie van elkaar wat betreft structurele en proceskenmerken? En zijn deze verschillen consistent of inconsistent voor kinderen van verschillende leeftijden?
- 2 Spelen gezins- en kindkenmerken een (belangrijke) rol bij de verschillen tussen de drie typen opvang?
- 3 Krijgen kinderen van ouders uit verschillende inkomensgroepen op de kinderopvang te maken met verschillen op structureel en procesniveau?

Het antwoord op de *eerste vraag* laat zien dat kinderdagverblijven, gastouderopvang en opvang door familie sterk verschillen in structuur en formele training van de bij de opvang betrokken volwassenen. In de kindercentra zijn de groepsomvang en het aantal kinderen per volwassene groter dan in de gastouder- en familieopvang (geen verrassend gegeven), maar het personeel in de centra is beter opgeleid en voorbereid op hun werk en er heersen minder traditionele opvattingen over opvoeding. In de opvang door familie deden kinderen meer ervaring op in het omgaan met volwassenen, zowel in positieve als in negatieve zin. Heel jonge kinderen ondervinden er meer sensitief-responsieve interacties, maar voor oudere kinderen geldt het omgekeerde: zij worden in de centra juist meer sensitief-responsief benaderd. In centra en gastouderopvang doen kinderen meer ervaring op in het omgaan met leeftijdgenoten dan bij familie; in de gastouderopvang vinden rond de leeftijd van viereneenhalf de meeste interacties met leeftijdgenoten plaats. Het kinderdagverblijf draagt het meeste bij aan de cognitieve ontwikkeling, maar is daar vanwege het beter opgeleide personeel en het stimuleren van leeractiviteiten ook het beste voor toegerust.

Het antwoord op de *tweede vraag* is kort en duidelijk: nee. Gezin- en kindkenmerken kunnen de verschillen tussen de drie typen opvang niet verklaren. De verschillen bleven bestaan wanneer er gecontroleerd werd voor temperament en taal- en cognitieve vaardigheden van de kinderen, opleidingsniveau van de ouders, en dergelijke.

Met betrekking tot de *derde vraag* – de invloed van gezinsinkomen – blijkt dat kinderen van ouders uit lagere inkomensgroepen eerder naar familie en gastouderopvang gaan. Kinderen van beter verdienende ouders gaan vaker naar een kinderdagverblijf. De kwaliteit van de opvang voor kinderen uit lagere inkomensgroepen blijft achter bij die uit hogere groepen. Kinderen van ouders uit hogere inkomensgroepen krijgen over het algemeen vaker te maken met goed opgeleid en beter op het werk voorbereid personeel. Maar zeer jonge kinderen uit gezinnen onder de armoedegrens kregen te maken met beter opgeleid personeel dan kinderen uit de middengroepen. Maar dit gold niet voor de proceskwaliteit: twee- en driejarigen uit de laagste inkomensgroepen kregen opvang die het laagst scoorde op taalinteracties en cognitieve stimulering en het hoogst op negatieve interacties met volwassenen. Deze discrepantie tussen structurele en procesindicatoren van de kwaliteit van de opvang voor arme kinderen werd eerder al gevonden in de *Child Care Staffing Study* (Phillips, Voran, Kisker, Howes, & Whitebook, 1994).

Bovengenoemde resultaten zijn zeker niet zonder meer generaliseerbaar naar de Nederlandse situatie en/of de posities die de verschillende typen opvang daar innemen. Het onderzoek van Dowsett c.s. vloeit voort uit een 'typisch' Amerikaanse probleemstelling. Dat heeft te maken met de zeer grote verschillen in gezinsinkomen en de daarmee samenhangende mogelijkheden van Amerikaanse ouders om al dan niet voor een bepaald type kinderopvang te kiezen. In Nederland lijkt de keuze voor kinderdagverblijf of gastouderopvang, vooralsnog, nauwelijks gerelateerd aan gezinsinkomen, maar veeleer aan andere overwegingen. Met betrekking tot de keuze voor gastouderopvang werd in een zeer recent onderzoek geen enkel financieel argument genoemd. Het ging de (vraag)ouders vooral om de huiselijke sfeer, de flexibiliteit, de kleinschaligheid en het passen bij de werktijden. Ook het bestaan van een wachtlijst bij andere vormen van kinderopvang bleek een belangrijke reden om voor deze vorm van kinderopvang te kiezen (Jeurink, Jongsma, Rijnks, & De Leve, 2008).

Maar vanwege de vergelijking tussen drie soorten opvang en de grondige analyse van de sterke en zwakke punten van elk afzonderlijk, valt uit dit onderzoek toch veel te leren. De onderzoeksresultaten van Dowsett c.s. weerspiegelen een complex patroon van samenhang van structurele en proceskenmerken met verschillende typen opvang in relatie tot inkomensverschillen tussen gezinnen. Met het oog op toekomstig onderzoek naar de kwaliteit van kinderopvang pleiten de auteurs dan ook terecht voor een meer genuanceerde benadering. Zij doelen in het bijzonder op nader onderzoek naar *specifieke processen* die de sensitieve responsiviteit, de cognitieve stimulering en taalinteracties van in de kinderopvang werkzame volwassenen helder en precies weergeven alsook de positieve en negatieve sociale interacties die kinderen onderling en met volwassenen aangaan. Het nauwgezet in kaart brengen van dit soort subtiele en fijnmazige aspecten van zorg en opvoeding in de kinderopvang kan helpen om de mechanismen te ontdekken waardoor vroeger ervaringen in *verschillende typen opvang* invloed uitoefenen op de sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen.

Louis Tavecchio

Literatuur

- Dowsett, C.J., Huston, A.C., Imes, A.E., & Gennetian, L. (2008). Structural and process features in three types of child care for children from high and low income families. *Early Childhood Research Quarterly*, 23, 69-93.
- Jeuring, T., Jongsma, M., Rijnks, R., & Leve, C. de (2008). *Gastouderopvang anno 2008: Resultaten van een peiling onder vraag- en gastouders*. Groningen: Vyvoj, onderzoek & projectmanagement in kinderopvang, onderwijs en zorg (zie ook www.vyvoj.nl).
- Mulligan, G.M., Brimhall, D., & West, J. (2005). *Child care and early education arrangements of infants, toddlers, and preschoolers: 2001* (NCES 2006-039). U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Phillips, D., Voran, M., Kisker, E., Howes., C., & Whitebook, M. (1994). Child care for children in poverty: Opportunity or inequity? *Child Development*, 65, 472-492.